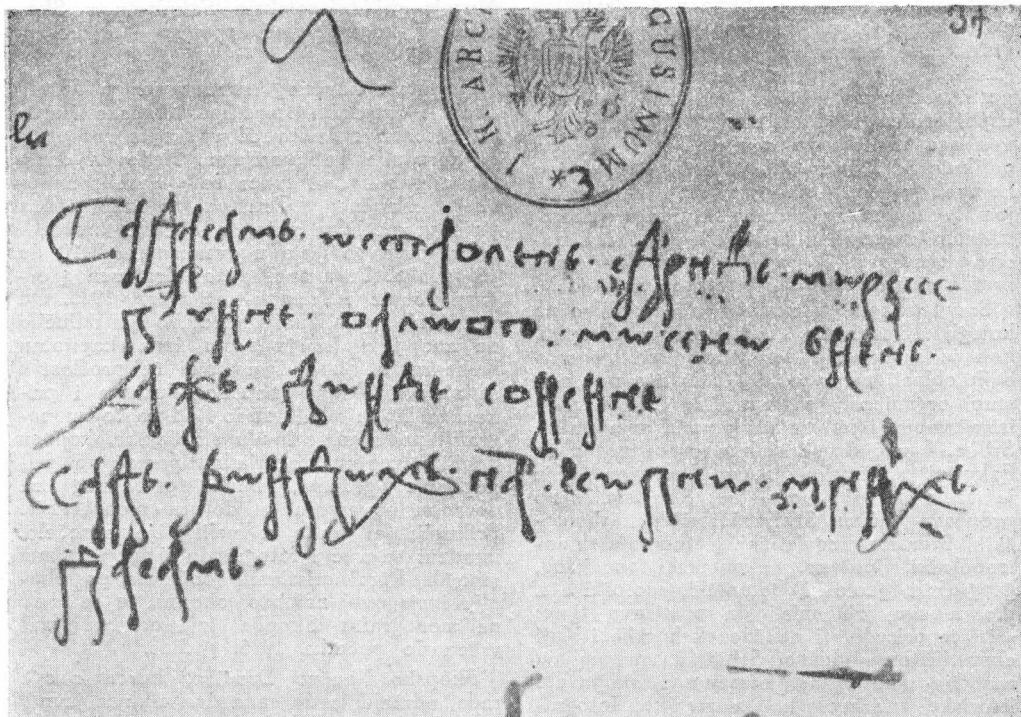

DUBROVAČKI ARKIV.

Dubrovački arhiv broji do 5000 svezaka spisa različna sadržaja, osim toga velik broj isprava, od kojih se je oko 1800 najstarijih i najznatnijih prije čuvalo u dvorskom arhivu u Beču, a sada se nalaze u Beogradu. Prof. je Gelčić razvrstao arhivalija na 77 sekcija, od kojih je 40 u Glasniku zemaljskog muzeja za Bosnu i Hercegovinu g. 1910. pod natpisom »Dubrovački arhiv« opisao, a ostalima je samo naznačio naslov i doba, kojemu pripadaju. Svjetski rat nije pustio u miru ni Dubrovački arhiv. Veći

i vredniji dio arhivskih spisa bio je otpremljen u 82 sanduka u Štajerski Gradac, a manji dio i od manje vrijednosti u 40 sanduka bio je pohranjen u općinskoj zgradi u Dubrovniku, dok je arhivske prostorije vojnička vlast upotrebila za svoje potrebe. Mjeseca maja 1920. sveučilišni je profesor dr. M. Rešetar dopremio u Dubrovnik spise, što su bili odneseni u Štajerski Gradac, a na svoje su mjesto bili vraćeni u isto doba i spisi spremljeni u općinskoj zgradi dubrovačkoj. Gelčić je s velikim trudom i

Najstariji „slovenski“ umjetnički versi iz prve polovice XV. stoljeća u Dubrovniku.
(U Dubrovačkom arhivu.)

marom razredio arhivske spise na 77 sekcija, ali kad se isporedi njegov popis s onim popisom arhivskih spisa dopremljenih iz Štajerskoga Graca i sastavljenim pri predaji spisa od dr. Rešetara, razabira se, da se u nekim Gelčićevim sekcijama nalazi po koji broj svezaka ili snopića više nego li ga je on naznačio u svojem popisu g. 1910., a u nekima po koji broj manje. Stoga se ne može kazati, da je njegov popis baš točan.

Sveučilišni profesor dr. Grujić iz Skoplja mjeseca jula 1924. proučavajući spise što se odnose na Konavle tražio je knjigu »Kaznačine Konavla g. 1588«, što ju je Gelčić uvrstio u sekciju XVIII »Officiales rationum« br. 3. Budući da još jedan dio spisa nije smješten po sekcijama, kako ih je Gelčić razvrstao s razloga, što ću ga niže navesti, namučio sam se, dok sam mu konavoske Kaznačine od g. 1588. našao, ali mi je trud

bio obilno naplaćen, jer tražeći tu knjigu našao sam još dvije knjige Kaznačina iz Konavla starije od g. 1588., naime one od g. 1560. i 1577., kojih Gelčić i ne navodi u svojem popisu, a sada su uvrštene pod istim brojem 3, kao 3 b), 3 c). Evo ščega jedan dio spisa još se nije mogao poređati, kako ih je Gelčić po sekcijama razvrstao. Kad se je g. 1923. Knežev Dvor preuđesavao za boravak Njegovu Veličanstva, potrebno je bilo oduzeti arhivu dvije sobe u prizemlju i arhivske spise iz tih soba iznijeti. Spise su prenosili vojnici te nijesu pazili da prenose ujedno spise jedne sekcije pa druge i da spise svake pojedine sekcije napose smjeste. Što radi toga, što radi nedovoljna prostora jedan je dio spisa još i danas neuređen te se dalje neprestano, ko-

liko je moguće, radi tijesna prostora uređuje. To uređivanje sporo napreduje, jer Gelčić te spise većinom od manje vrijednosti nije bio ni numerirao, već ih jedino skupio na sekcije (sekcija XXXXI—LXXV). Kođod zaviri u arhiv, na prvi mah opaža, da su današnje arhivske prostorije nedovoljne i da je od prijeke potrebe potražiti za arhiv veće prostorije, naročito, kad se još prenese iz Beograda ono 1800 isprava i smjesti na svoje staro mjesto. Suvise bi bilo uputno, kad se nađu veće prostorije, da se prenesu u arhiv i oni spisi novijega vremena, što se sada nalaze u oficirskom domu u Dubrovniku. Rodoljubna bi dužnost bila i privatnika, koji još imaju spisa i kodeksa iz doba republike, da ih dadu na pohranu u arhiv.

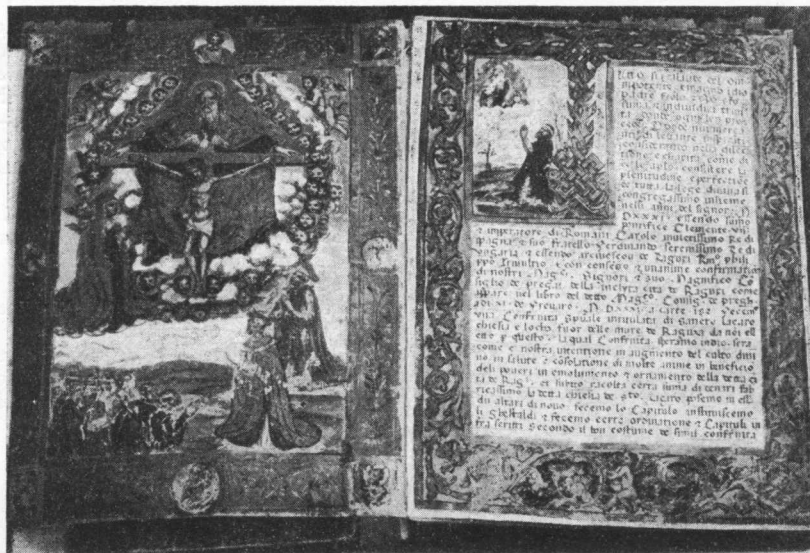

*Krštenje Hristovo, domaći rad (ili Nikole Božidarevića, ili Miha Kamzića).
U Dubrovačkom arhivu.*

Dubrovački arhiv ima i malenu biblioteku, ali ta je kukavna. U njoj nema ni jednog rječnika sredovječne latinštine, dapače ni onih djela, u kojima su štampani neki spisi i isprave iz dubrovačkoga arhiva, kao Pučićeva Monumenta serbica, Miklošićeva Monumenta serbica, Gelčić-Talocijev Diplomatarium Jirečekove literarno-historičke radnje u Jagićevu Archivu i t. d.

Dubrovački je arhiv dobro pohađan od naučnjaka, ali kudikamo više od radoznale inteligencije i poluinteligencije bilo domaće ili strane. Radoznanu publiku u arhiv privlače slikarije na stropu (plafond) u sobi notarijskog kancelira. To je jedini komad stropa sa slikarijama na drvetu, koji je u kneževu dvoru ostao pošteden od potresa g. 1667. U istoj se sobi nalazi i slika Pa-

rida Bordona, koja prikazuje Veneru i Adonisa, zatim slika sv. Ivana Krstitelja, koja je za republike resila dvornicu maloga vijeća. To je radnja domaćeg slikara Nikole Božidarevića ili Miha Kamzića pri kraju XVI. stoljeća. U sadašnjoj dvornici za čitanje nalazi se krasna minijatura Petra Ivana Mlečanina od g. 1532. izvedena na prvom listu bratinske knjige trgovaca sv. Lazara. Zadržuje posjetioce i »matica« od g. 1362., zapravo neka vrsta zemljišnika dubrovačke republike. Ta je golema knjiga tako lijepo pisana, da je mnogi posjetioći drže da je štampana, dok joj ne vide na hrbatu g. 1362. njezina postanja. Po sebi se razumije, da se posjetiocima mili vidjeti i neke autografe kao cara Napoleona, maršala Marmonta, ali domaći ljudi najradije pasu svoje

Miniature Petra Ivana Mlečanina u knjizi negdašnjeg Bratstva trgovaca sv. Lazara u Dubrovniku. (U Dubrovačkom arhivu.)

oči na jednom pismu pjesnika Gundulića, što ga je pisao knezu i malom vijeću g. 1619. kad je bio knezom u Konavlima. Studentima je pak najdraže vidjeti na statutu carinarnice od g. 1277. prve »slovenske« stihove, pisane oko polovine XV. stoljeća tako zvanom bosanskom ćirilicom. S nave-

denih razloga pored naučnjaka zalaze i laici u dubrovački arhiv, najbogatiji i najdragocjeniji arhiv u Jugoslaviji, kojemu bi trebalo poklanjati ubuduće još više pažnje negoli se je dosele poklanjalo.

Šime Urlić.

PRVI MEĐUNARODNI KONGRES PREDSTAVNIKA VIZANTISKIH STUDIJA U BUKUREŠTU.

Koncem XIX. stoljeća odvojila se srednje-grčka (vizantiska) i novogrčka filologija od klasične filologije i formirala se kao posebna, samostalna i ravnopravna disciplina uz klasičnu, romansku, germansku i slovensku filologiju. Glavna zasluga za konačni uspeh ove discipline u njenoj borbi za neodvisnu egzistenciju pripada nesumnjivo pok. Karlu Krumbacheru, negda profesoru univerziteta u Münchenu, naučenjaku veoma velikih sposobnosti, neobično široka vidokruga i eminentne organizatorske umešnosti, koji je umeo da okupi najistaknutije međunarodne predstavnike vizantiskih studija oko svog 1892. godine osnovanog časopisa »Byzantinische Zeitschrift«, najstarijeg stručnog organa za vizantiske studije. Paralelno u isto doba javlja se intenzivan interes za vizantiske studije u slovenskoj Rusiji. Već dve godine nakon pu-

blikacije prvog broja nemačkog stručnog časopisa počeo je izlatiti »Византийский Временик«, ruski stručni organ za vizantiske studije koji je veoma zgodno dopunjavao nemački časopis obraćanjem veće pažnje vizantiskim i slovenskim međusobnim odnosima te specijalno uticaju vizantiske kulture na postanak i razvitak kulture istočnih pravoslavnih Slovena. Rusija je pošla još jedan korak napred, kada je osnivanjem Ruskog Arheološkog Instituta u Carigradu stvorila najvažniji preduvet za razvitak vizantiskih studija. Pored spomenutih zemalja mnogo se negovalo vizantiske studije u državama zapadne Evrope Francuskoj, Vel. Britaniji, Italiji i Belgiji.

Na međunarodnim kongresima naučnjaka, koji su najvidniji izraz zajednice i univerzalnosti naučnog rada, vizantiske studije nisu bile zastupljene sve do posled-